

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1939 kl. 2 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående viss ändring av kungörelsen om spisordning för besättningar å svenska handelsfartyg m. m.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess *andra* tillfälliga utskott *Motionen.* hänvisad motion, nr 343, har herr S e n a n d e r m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte besluta, att den punkt i den av Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 16 oktober 1925 fastställda spisordningen för besättningar å svenska handelsfartyg, som lyder:

”Smör eller margarin till sovel 490 490 490 1,470 till matlagning 65 85 95 245”

ändras till:

smör till sovel 490 490 490 1,470; smör eller margarin till matlagning 65 85 95 245

samt att punkten: ”Mjölk, skummad 25 d-liter 25 d-liter 25 d-liter 75 d-liter”

ändras till:

mjölk, oskummad 25 d-liter 25 d-liter 25 d-liter 75 d-liter.

Dessutom påyrkas i motionen, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning, avseende en förbättring i övrigt av spisordningen ombord i svenska handelsfartyg.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från *Yttranden.* kommerskollegium, som i sin tur hört Statens institut för folkhälsan samt berett Sveriges redareförening och Svenska sjöfolksförbundet tillfälle att inkomma med yttranden. Den sålunda sammanbragta utredningen återfinnes såsom bilagor under bil. 1—3 till detta utlåtande.

Utskottet finner i likhet med motionärerna angeläget att sjöfolket beredes *Utskottet.* en fullgod näring. Den nu gällande spisordningen torde härutinnan ej helt fylla nutida krav. Av de avgivna yttrandena framgår emellertid, att spisordningen, som representerar endast ett minimikrav ur näringsfysiologisk synpunkt, ofta i verkligheten ersättes av ett på modernare principer baserat kosthåll. Av utlåtandena framgår vidare, att de skäliga anspråk på förbättring, som kunna föreligga för sjöfolkets del, ofta hänföra sig lika mycket till kostens förvaring, beredning och servering. Härigenom föres spørsmålet om sjöfolkets kosthåll ut i ett större sammanhang än motionärerna angivit eller att avse sjöfolkets levnadsförhållanden och trivsel i allmänhet ombord.

Utskottet har under hand erfarit, att uppmärksamheten på hela detta komplex är fästad inom handelsdepartementet och att åtgärder torde vara att därifrån förvänta i den utsträckning, som omständigheterna kunna motivera. Med hänsyn härtill finner sig utskottet förhindrat tillstyrka vidtagande av de i motionen föreslagna ändringarna liksom igångsättande av en särskild utredning på sätt motionärerna föreslagit och hemställer därför,

att här ifrågavarande motion, nr 343, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1939.

På utskottets vägnar:

GUSTAF NILSSON.

Närvarande: Herrar *Nilsson* i Kristinehamn, *Persson* i Norrby*, *Silfverbrand*, *Lindholm*, *Söderdahl*, *Kyling*, fru *Alvén*, herrar *Nilson* i Eskilstuna, *Hansson* i Hönö* och *Andersson* i Surahammar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bil. 1 a.

Stockholm den 16 februari 1939.

Till Riksdagens andra kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom remiss den 3 februari 1939 har Kungl. Maj:t anbefallt Kommerskollegium att till Eder avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion (nr 343) om vissa ändringar i kungörelsen den 16 oktober 1925 (nr 435) angående spisordning för besättningar å svenska handelsfartyg, m. m.

Kollegium som i ärendet införskaffat här bilagda yttrande av Statens institut för folkhälsan och finner vad som anförts rörande utbyte av margarin mot smör och skummad mjölk mot oskummad särskilt vara värt beaktande, tillstyrker, att riksdagen i anledning av förevarande motion anhåller om utredning i ämnet.

Remissakten bifogas.

AXEL GJÖRES.

E. Eggert.

/B. Karlson.

Bil. 1 b.

Till Kungl. kommerskollegium.

I anledning av kommerskollegii skrivelse av den 9 februari 1939 med anhållan om utlåtande över en motion i riksdagen (II:343) ang. viss ändring av kungörelsen om spisordning för besättningar å svenska handelsfartyg m. m. får institutet för folkhälsan härmed avgiva det utlåtandet, att den nuvarande spisordningen icke i alla avseenden fyller näringshygieniska krav. Genom det föreslagna utbytet av margarin mot smör och skummjölk mot oskummad skulle en avsevärd förbättring så tillvida uppkomma, som därigenom kostens nuvarande alltför låga A-vitaminmängd komme att höjas från nu omkring 1,800 till mer än 4,000 internationella enheter per dag.

Då spisordningen, som numera i vissa avseenden måste anses föråldrad, även i övrigt är i behov av en översyn, tillstyrker institutet för folkhälsan av motionärerna framställt utredningsyrkande.

Stockholm den 11 februari 1939.

Ernst Abramson.

*Till Riksdagens Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskott,
Riksdagshuset, Stockholm.*

Riksdagens Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskott har i skrivelse den 28 januari 1939 berett Sveriges Redareförening tillfälle avgiva yttrande i anledning av en av herr Senander m. fl. i Kammaren väckt motion (nr 343) angående viss ändring av kungörelsen om spisordning för besättningar å svenska handelsfartyg m. m.

I anledning härav får föreningen anföra följande.

Motionärerna uttala till en början det allmänna omdömet, att gällande spisordning föreskriver "i sin helhet en synnerligen mager kost för besättningarna". Detta påstående är icke riktigt. Redan vid tillkomsten av den nu gällande förordningen kunde från föreningens sida visas, att äldre författningar på området ur näringsfysiologisk synpunkt fick anses fullt tillfredsställande. Genom de nu gällande föreskrifterna förbättrades kosten i hög grad och medförde dessa en förhöjning av utgifterna för kosthållet med icke mindre än 25 proc. Föreningen hänvisar härutinnan till de utredningar, som förbragts vid tillkomsten av den nuvarande spisordningen och varav framgår, att den kost, som enligt dess bestämmelser skall tillhandahållas, ur närings-synpunkt får anses mer än tillräcklig.

I motionen riktar man sig särskilt mot att smör och oskummad mjölk icke förekomma å fartygen och framhåller, att "samtidigt som Sveriges jordbrukare hava stora svårigheter med avsättning av lantbruksprodukter och väldiga smörkvantiteter exporteras till underpris, sjöfolket förhindras genom en kungl. förordning att erhålla smör och oskummad mjölk ombord i fartyg". I anledning härav må framhållas, att det är uppenbart, att något som helst hinder för användande av dessa födoämnen icke finnes, men att den svenska rederinäringen, redan förut tyngd av en mångfald sociala pålagor, skulle genom skärpta föreskrifter i en spisordning bidraga till att förbättra det svenska jordbrukets ställning, torde väl få anses vara för mycket begärt. Ty föreningen utgår ifrån, att innebörden av detta uttalande är den, att de svenska rederierna skulle vara nödsakade köpa svenskt smör till de priser, som noteras inom landet, varigenom de till underpris exporterade smörkvantiteterna skulle reduceras.

I motionen yrkas, att margarin icke skall få utspisas ombord å fartyg såsom sovel. I ett mycket stort antal svenska hem, även utom arbetareklassen, torde margarinet komma till daglig användning, varför det måste betraktas såsom egendomligt, att denna vara icke skulle få användas för sjömän, i de fall dessa åtnjuta kost ombord, vilket ju är fallet praktiskt taget å de flesta fartyg. I övrigt må framhållas, att det visat sig, att margarinet håller sig bättre i fartygen än smör, som lätt härsknar och blir dåligt. Man får ej heller underskatta den ekonomiska betydelse, som en bestämmelse om obligatoriskt användande av smör skulle medföra för fartygen. Detsamma gäller motionärernas påstående därom, att utspisning av smör, ägg och oskummad mjölk icke i någon större skala skulle betunga sjöfartsnäringen.

I avseende å motionärernas yrkande beträffande mjölken må bringas i erinran, att färsk mjölk icke ens kan tillhandahållas i alla hamnar. Med hänsyn

till svårigheten att förvara densamma kan till sjöss endast förekomma kondenserad mjölk. Samma är förhållandet i många utländska hamnar, där färsk mjölk över huvud taget icke finnes eller ock ej lämpligen *kan* användas på grund av hygieniska eller andra liknande orsaker.

Slutligen vill föreningen under åberopande av vad som inledningsvis redan framhållits erinra därom, att den gällande spisordningen för svenska fartyg måtte anses fullt tillfredsställande och tillförsäkrar nödig variation i utspisningen samt innehåller föreskrifter, som gå vida längre än motsvarande bestämmelser i andra länder, ett förhållande som av konkurrenshänsyn icke får bortses ifrån. Det är också ett känt faktum, att kostförhållandena å de svenska fartygen äro bättre än å flertalet utländska. I samband härmed vill föreningen bringa i erinran de bestämmelser såväl i gällande sjömanslag som spisordning, vilka tillförsäkra besättningen rätt att kontrollera, att redare och befälhavare följa gällande föreskrifter i avseende å kosthållet ombord, varigenom sjöfolkets rätt att erhålla tillförsäkrade förmåner torde vara tryggad.

Under åberopande av vad sålunda anförts får föreningen hemställa, att Utskottet ville för Riksdagen föreslå, att den ifrågavarande motionen icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd. Göteborg den 20 februari 1939.

SVERIGES REDAREFÖRENING

G. Carlsson.

/W. F. Reuterskiöld.

Bil. 3.

Till Andra kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom skrivelse den 28 januari har Svenska Sjöfolksförbundet beretts tillfälle att avgiva yttrande över av herr Senander m. fl. i andra kammaren väckt motion (nr 343) rörande viss ändring av nu gällande spisordning för besättningen å svenska handelsfartyg. Sjöfolksförbundets styrelse får med anledning därav framhålla följande.

Å flertalet fartyg i den svenska handelsflottan tillämpas icke spisordningen, i det kosten som helhet betraktad är likvärdig med eller bättre än vad förordningen föreskriver. Sätillvida tillämpas förordningen i huvudsak, att de i utspisningsstaten upptagna födoämnen utspisas, men däremot undvikas det extra besvär som utvägning m. m. skulle förorsaka. För att uppnå detta hålles kvantiteterna som regel i överkant av vad som är föreskrivet minimum. Endast i de fall tvist uppstår mellan befälhavaren och besättningen om kosthållet tillgripes en strikt tillämpning av spisordningen. Detta medför visserligen ett biläggande av tvisten, men bortelimineras sällan den egentliga anledningen till besättningens missnöje, vilket som regel består i brister vid kostens förvaring, tillredning och sättet för dess servering.

Motionärens yrkande om utbyte av margarin och skummad mjölk mot smör respektive oskummad mjölk synes vara välmotiverade. Beträffande smör bör detta utan olägenhet kunna inköpas åtminstone då proviantering äger rum

i svensk hamn och beträffande mjölk kan oskummad sådan givetvis anskaffas överallt där skummjök finnes att tillgå.

Särskilt beträffande mjölken torde det närmast få betraktas som oefterrättligt med en dylik författningsföreskrift. Så vitt vi ha oss bekant användes skummjök (separerad) numera knappast till människoföda ens i de allra fattigaste familjer, men väl till utfodring av kalvar och svin. Någon rimlig anledning till att sjöfolket härvidlag skall — till på köpet författningsenligt — ställas i en lägre klass än andra människor föreligger icke.

Göteborg den 9 februari 1939.

SVENSKA SJÖFOLKSFÖRBUNDET.

Nicklas Olsson.
